

1. Uitdagingen voor het Vilvoordse erfgoedveld

De stad Vilvoorde is rijk aan traditie en geschiedenis en beschikt over heel wat erfgoed, zowel roerend, onroerend als immaterieel. De stad telt niet minder dan 16 beschermde monumenten, 9 beschermde landschappen en dorps- of –stadsgezichten, honderden waardevolle niet-beschermde gebouwen en heel wat klein onroerend erfgoed zoals kapelletjes. Er bestaat een rijk en waardevol kunstpatrimonium zowel in openbaar als in particulier bezit en er is heel wat immaterieel erfgoed (tradities, verhalen, dialect, ...). In het verleden werden er reeds initiatieven opgestart om hiermee duurzamer om te gaan, maar er bestond toen nog niet zoveel aandacht voor erfgoed zoals vandaag. Periodes met waardevolle initiatieven werden afgewisseld met periodes waarin het Vilvoordse erfgoed niet zo oordeelkundig werd behandeld waardoor er toch heel wat waardevol erfgoed is verloren gegaan. Bovendien moest worden geconstateerd dat de bewaaromstandigheden van het eigen stedelijk erfgoed (vooral in het geval van de kunstvoorwerpen) niet optimaal waren. Die vaststelling leidde recent tot het opstarten van een dossier voor het inrichten van een klein erfgoeddepot op de zolder van het stadhuis.

Het uitbreiden van de vernieuwde aandacht voor het eigen stedelijke patrimonium naar al het aanwezige erfgoed op het grondgebied van Vilvoorde was een logische, volgende stap. Een bijkomende impuls was het nieuwe Onroerenderfgoeddecreet, dat vanaf 1 januari 2015 in werking trad. Ter vervanging van een regelgeving bestaande uit verschillende decreten en besluiten met betrekking tot de verscheidenheid van het onroerend erfgoed geldt er vanaf dan één overkoepelende wetgeving voor al het onroerend erfgoed (het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, dat verder werd uitgewerkt in het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014). Dit decreet brengt een aantal wijzigingen met zich mee en kent ook een grotere rol toe aan gemeentebesturen.

Om een gedragen erfgoedbeleid uit te werken richtte het stadsbestuur opnieuw een erfgoedcel op, bestaande uit vrijwilligers met interesse in én expertise over het Vilvoordse erfgoed. In 2011 werd al eens een werkgroep Erfgoed opgericht, vooral om te onderzoeken of er geen modernistische woningen (bijkomend) zouden kunnen beschermd worden. Maar die werkgroep heeft nooit gefunctioneerd. Vandaar dat het stadsbestuur wenste om de werkgroep opnieuw op te richten om samen een aantal krachtlijnen vast te stellen voor het bewaren, conserveren en ontsluiten van het Vilvoordse erfgoed. Deze werkgroep kwam een eerste keer samen op 27 november 2014. In totaal werden 10 vergaderingen georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomsten werd eerst het erfgoedbeleid van de stad kritisch bekeken en een omgevingsanalyse uitgevoerd. Nadien formuleerde de erfgoedcel een visietekst en besprak het achtereenvolgens het onroerend erfgoed (beschermde en waardevolle gebouwen), het roerend erfgoed (zoals kunst- en erfgoedobjecten) en het immaterieel erfgoed. Uiteindelijk kreeg de erfgoedcel de kans om een aantal klemtonen te leggen en prioriteiten en aandachtspunten te formuleren en dit te koppelen aan concrete en realiseerbare acties.

Met dit actieplan wil het stadsbestuur alvast deze legislatuur reeds een start maken met een erfgoedbeleid. Dit plan past binnen de krijtlijnen uitgezet in het meerjarenbeleidsplan en –budget en heeft dus ook een duurtijd tot en met 2019. Door tijdens de voorbereiding van het actieplan nauw samen te werken met de erfgoedcel hopen we alvast te kunnen starten met een plan dat gedragen wordt door een (voorlopig) kleine groep vrijwilligers en lokale erfgoedexperts, verzameld in een erfgoedcel. Eén van de eerste initiatieven van het actieplan is het formaliseren van deze erfgoedcel, dat vandaag nog geen echt statuut kent. Het actieplan is bovendien niet enkel een eerste voorzichtige start, maar evengoed een springplank voor een heus erfgoedbeleidsplan in de volgende legislatuur.

2. Missie en visie m.b.t. het erfgoedbeleid

Het erfgoedbeleid moet getuigen van het rijke verleden en het historisch belang van Vilvoorde en moet de troeven uitspelen die de stad een unieke positie in de regio bezorgen. Inzetten op ons gemeenschappelijk erfgoed werkt identiteitsvormend en -versterkend en verbindt gemeenschappen, wijken en inwoners. Het erfgoed is van en voor iedereen, elke Vilvoordenaar moet het kunnen ontdekken, koesteren en doorgeven, zowel vandaag als morgen.

De modale Vilvoordenaar is zich vandaag niet bewust van het rijke erfgoed van haar stad. Nochtans, als industriële regio met een sterke concentratie aan belangrijke ondernemingen, met de fraaie voorbeelden van modernistische infrastructuur uit de jaren '50 en '60, door de jaarlijkse landbouwprijskamp, de rol van het (boeren)paard en de culinaire traditie, door de nabijheid en het belang van het eeuwenoude kanaal, de diversiteit van de bevolking en haar sterk uitgebouw verenigingsleven en haar rijke kunst en cultuur vervult Vilvoorde wat dat betreft een centrumfunctie voor een grotere regio en bezit het een bovenlokale uitstraling. De eigen inwoners mogen en moeten trots zijn op hun stad en ook buiten de stadsgrenzen verdient de stad een positief imago. Een goede valorisering van ons erfgoed kan hierbij een hefboom zijn.

Door het overgeleverde erfgoed te inventariseren en ter beschikking te stellen van het brede publiek, kunnen we het beter bekend maken en een grotere waardering en appreciatie en een breder draagvlak creëren. We willen overleveren wat waard is om over te leveren en dit erfgoed optimaal beheren, conserveren en restaureren. We moeten het nodige realisme hanteren en zullen moeten durven keuzes maken. Hierbij moeten we aandacht hebben voor de diversiteit van het erfgoedveld: we mogen ons doelgebied zeker niet verengen tot enkel "oud" of voor de hand liggend erfgoed. Daarbij willen we uiteraard niemand uitsluiten, maar zullen we wel proberen ons te richten naar specifieke doelgroepen: jong en oud; geboren Vilvoordenaars en nieuwe inwoners uit alle lagen van de bevolking; en mensen en toeristen uit de bredere regio. We hopen een breed publiek bereiken op een gevarieerde en laagdrempelige manier, met aandacht voor zgn. "ankerdata". Dit willen we bereiken door samenwerking en door participatie met verschillende doelgroepen.

3. Actieplan

De erfgoedcel identificeerde voor de komende jaren vijf prioritaire doelstellingen: sensibilisering en handhaving; toeristisch ontsluiten; aandacht voor industrieel erfgoed; bewaring; en ten slotte inventarisatie van het erfgoed. Uit de besprekingen van de erfgoedcel kwam de doelstelling rond sensibilisering en handhaving overduidelijk als topprioriteit naar boven. In het verleden is er immers heel wat (vooral) onroerend erfgoed verloren gegaan. Aan elk van deze prioriteiten werden vervolgens een aantal concrete acties en maatregelen gekoppeld. Een aantal prioritaire acties vallen buiten de vijf opgesomde categorieën, maar zijn wel onontbeerlijk voor een degelijke uitvoering van dit actieplan. Voor de voorgestelde timing van de concrete acties verwijs ik graag naar de bijgevoegde overzichtstabel.

De opmaak van dit actieplan kadert in het meerjarenbeleidsplan: de acties lopen dus ook tot 2019. Voor deze acties moet bovendien geen bijkomend budget gevonden worden, omdat ze ofwel budgetneutraal zijn ofwel (deels) uitvoering zijn van één van de acties die reeds zijn opgenomen in het meerjarenbeleidsplan. Met deze acties rond erfgoed willen we de Vilvoordenaars trots maken op hun stad, één van de prioritaire doelstellingen die het stadsbestuur in 2014 heeft vastgelegd.

De realisatie van de verschillende acties is echter afhankelijk van een aantal factoren. De belangrijkste afhankelijkheid ligt in het nodige engagement van een voldoende grote groep vrijwilligers. Om dit actieplan te doen slagen zal het stadsbestuur beroep moeten kunnen doen

op een grote en gemotiveerde groep vrijwilligers, het stadsbestuur zelf heeft niet de mensen en middelen om dit actieplan alleen uit te voeren. Wanneer er de komende jaren niet voldoende vrijwilligers worden gevonden om samen de opgesomde acties uit te voeren, is het mogelijk dat bepaalde acties niet gestart of voltooid kunnen worden.

De acties moesten passen in het reeds lopende meerjarenbeleidsplan, waardoor er geen bijkomend budget werd gereserveerd. Gebrek aan budget kan bijkomende initiatieven of acties die duurder zouden uitvallen dan voorzien kunnen fnuiken.

In het actieplan werd een belangrijke rol toegekend aan de erfgoedcel. De erfgoedcel zal hierbij niet enkel en alleen een adviesorgaan zijn, maar zal mee aan de kar moeten trekken om het erfgoedbeleid op de sporen te zetten én te houden. De erfgoedcel zal enerzijds zelf haar plaats moeten vinden: niet dogmatisch, maar pragmatisch, met aandacht voor compromissen. Anderzijds wordt ook van het stadsbestuur verwacht dat ze rekening houdt met de rol die de erfgoedcel kan spelen en dat ze actief het bestaan van de erfgoedcel uitdraagt. Anders wordt de erfgoedcel een passief adviesorgaan zonder reële impact.

3.1 Algemeen

Actie 1: oprichting van een erfgoedcel als adviesorgaan.

In 2014 werd op initiatief van de schepenen van cultuur en evenementen opnieuw een erfgoedcel opgericht. Deze adviesraad bestaat momenteel uit vrijwilligers met een specifieke erfgoedkennis en geïnteresseerde inwoners (vooral uit de toeristische gidsenpool). Maar de huidige erfgoedcel is vrijblijvend en heeft geen formeel karakter. Daarvoor is het nodig dat de erfgoedcel een volwaardig statuut als adviesraad krijgt en er een nieuwe, ruimere oproep voor vertegenwoordiging gebeurt.

Actie 2: de erfgoedcel komt jaarlijks een nog vast te stellen aantal keren samen en verleent aan het college van burgemeester en schepenen advies, zowel op hun vraag als op eigen initiatief.

Het verplicht aantal vergaderingen van de erfgoedcel moet nog worden vastgelegd in een huishoudelijk reglement, maar het is belangrijk een minimaal aantal vergadering per jaar te beleggen. De belangrijkste taak van de erfgoedcel is het adviseren van het beleid bij haar beslissingen. Dit kan ofwel op initiatief van het college van burgemeester en schepenen die aan de erfgoedcel advies kan vragen in bepaalde erfgoedgerelateerde dossiers, zoals bij restauratie of renovatie van beschermde of waardevolle gebouwen, bij openbare onderzoeken in het kader van een procedure tot bescherming of klassering of bij straatnaamgeving. Anderzijds moet de erfgoedcel ook de mogelijkheid hebben om op eigen initiatief bepaalde zaken aan te kaarten bij het stadsbestuur.

Actie 3: er wordt een landingspagina rond erfgoed gecreëerd en onderhouden op de website.

Om meer visibiliteit te geven aan het erfgoedbeleid kan een landingspagina op de website van de stad Vilvoorde worden aangemaakt. Vandaag bestaat er al een beperkte pagina rond de geschiedenis van de stad en het stadsarchief. Deze pagina zou eventueel kunnen worden uitgebreid als startpagina "erfgoed". Hier kan dan eventueel ook verwezen worden naar een aantal (digitale) initiatieven, zoals Erfgoedplus.

3.2 Sensibilisering, controle en handhaving m.b.t. het onderhoud en het beheer van het onroerend erfgoed.

Actie 4: de inventaris waardevol bouwkundig erfgoed wordt in samenwerking met vrijwilligers gecontroleerd en up-to-date gehouden.

In 2005 werd er door het Agentschap Onroerend Erfgoed i.s.m. een aantal vrijwilligers van de heemkundige kring Hertog Hendrik I een zeer uitgebreide inventaris van het waardevol bouwkundig erfgoed in Vilvoorde opgesteld. Deze inventaris is een zeer waardevol instrument: ze wordt niet enkel geraadpleegd door de stedelijke dienst ruimtelijke ordening (bij het verlenen van bouwvergunningen, de opmaak van RUP's, ...), maar ook door eigenaars, heemkundigen of geïnteresseerde inwoners. Maar deze inventaris is ondertussen al 10 jaar oud. Doordat het statuut van de woningen opgenomen in deze lijst lange tijd onzeker was, is de inventaris aan een update toe. Tot voor kort was er immers geen advies van het agentschap Onroerend Erfgoed nodig voor sloop, waardoor sinds de opmaak van de inventaris al een heel aantal items zijn gesloopt of ingrijpend verbouwd. Pas sinds eind 2014¹ genieten de items op de lijst een zekere vorm van bescherming en kunnen ze niet zomaar gesloopt worden. Het agentschap Onroerend Erfgoed zal zich bovendien ook niet langer meer bezig houden met het opmaken of updaten van dergelijke inventarissen en laat het initiatief daarvoor volledig over aan de gemeentebesturen.

Actie 5: gelijktijdig met het updaten van de inventaris waardevol bouwkundig erfgoed wordt bij de eigenaars promotie gemaakt voor mogelijke subsidiekanalen.

Gelijktijdig met het updaten van de inventaris van het waardevol bouwkundig erfgoed zal er een promotiecampagne opgezet worden om de eigenaars van waardevolle gebouwen te wijzen op de erfgoedwaarde van hun pand, hen bekend te maken met de rol van Monumentenwacht of te wijzen op mogelijke subsidiekanalen bij onderhoud en renovatie van hun gebouw.

Actie 6: in 2018 wordt een infomoment georganiseerd voor eigenaars van beschermde en waardevolle gebouwen en voor professionelen

Eigenaars zijn zich vaak niet bewust van de erfgoedwaarde van hun woning of weten niet waar ze terecht kunnen voor advies of subsidies. In 2005, naar aanleiding van de publicatie van de inventaris waardevol erfgoed, heeft het stadsbestuur een infoavond georganiseerd voor alle eigenaars van woningen opgenomen in deze inventaris. Wanneer de inventaris opnieuw up-to-date is kan dit herhaald worden. Naast de eigenaars worden hierop best ook 'professionelen' zoals notarissen en immobiliënmakelaars uitgenodigd. Zij zijn vandaag vaak niet of onvoldoende op de hoogte van de wetgeving, mogelijke subsidies en het statuut van items opgenomen in een vastgestelde inventaris.

3.3 Toeristisch ontsluiten van het Vilvoordse erfgoed

Actie 7: elk beschermd monument wordt voorzien van een infobord.

Sinds 2015 zijn er 11 infoborden aangebracht aan 9 historisch waardevolle gebouwen: 8 borden aan beschermde monumenten (3 borden aan de kerk Onze-Lieve-Vrouw van Goede Hoop en

¹ Door het Besluit van de administrateur-generaal houdende de vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed dd. 28/11/2014.

verder borden aan De Met, de Kijk-Uit, de basiliek Onze-Lieve-Vrouw van Troost, het Monnikhof en de kapel van het voormalige Onze-Lieve-Vrouwegasthuis) en 3 aan waardevolle gebouwen (het stadhuis, de bibliotheek en de stadsbaden in de Vestenstraat). Vilvoorde telt 16 beschermde monumenten, dus het aantal borden kan zeker nog uitgebreid worden. Tegen 2019 zou minstens elk beschermd gebouw een infobord moeten krijgen.

Actie 8: de erfgoedcel onderzoekt hoe het de toegankelijkheid van monumenten kan verhogen.

Momenteel zijn nog maar weinig (beschermde) monumenten vrij of op afspraak te bezoeken. Enkel de monumenten in eigendom van het stadsbestuur zijn relatief gemakkelijk te bezoeken en ook de kerk Onze-Lieve-Vrouw van Goede Hoop, in 2013 toegetreden tot Openkerken, is vrij toegankelijk (afhankelijk van de aanwezigheid van kerkwachters). Er zal onderzocht worden op welke manier de Vilvoordse monumenten meer kunnen opengesteld worden, desnoods na afspraak en onder begeleiding of bij bepaalde evenementen. Openstelling van bepaalde monumenten zou immers een belangrijke (toeristische) impuls kunnen betekenen.

Actie 9: er wordt een brochure opgemaakt rond industrieel erfgoed.

De dienst communicatie en PR, verantwoordelijk voor het toeristisch beleid, haalt aan dat het ontbreken van informatie over het industriële verleden van de stad een hiaat is in het toeristisch aanbod. Vilvoorde was in het begin van de 20ste eeuw uitgegroeid tot een belangrijk industrieel centrum, maar vandaag is hiervan nog maar weinig zichtbaar. Een brochure die het (resterende of verdwenen) industrieel erfgoed van onze stad onder de aandacht brengt zou een mooie troef betekenen.

Actie 10: er wordt onderzocht of er digitale tools (apps, widgets, podcasts, ...) rond erfgoed kunnen ontwikkeld worden.

Het toeristisch aanbod focust vandaag nog grotendeels op groepen die al dan niet gegidst worden. Maar hoe langer hoe meer verkennen mensen steden op hun eigen tempo en à la carte. Er zal onderzocht worden of er geen digitale tools kunnen ontwikkeld worden om die doelgroep te bereiken: apps, widgets, podcasts, digitaal beschikbare audiogidsen, ...

Actie 11: het stadsbestuur neemt jaarlijks deel aan Openmonumentendag.

Al sinds 1990 neemt het stadsbestuur deel aan Openmonumentendag. Die dag is ondertussen voor heel wat Vilvoordenaars uitgegroeid tot hun vaste afspraak met het bouwkundig erfgoed van de stad. De komende jaren zullen we in samenwerking met een werkgroep proberen telkens een gevarieerd en interessant programma samen te stellen, bij voorkeur met monumenten die doorheen het jaar niet publiek toegankelijk zijn.

Actie 12: het stadsbestuur organiseert een evenement rond 200 jaar Portaels.

In 2018 is het 200 jaar geleden dat de schilder Jan Frans Portaels in Vilvoorde geboren werd. Portaels groeide uit tot één van de vooraanstaande figuren uit de 19de-eeuwse Belgische kunstscène en is ongetwijfeld een van onze grootste, Vilvoordse kunstenaars. Tegelijkertijd is het in 2018 eveneens exact 100 jaar geleden dat de Portaelskring werd opgericht. Vandaar dat die verjaardag niet onopgemerkt voorbij mag gaan.

Actie 13: tot 2018 wordt jaarlijks een activiteit georganiseerd n.a.v. 100 jaar Grote Oorlog.

De herdenking van 100 jaar Grote Oorlog is een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren. Jaarlijks worden één of meerdere activiteiten georganiseerd.

3.4 (Her)waarden van het industrieel erfgoed

Actie 14: er wordt een brochure opgemaakt rond industrieel erfgoed.

Cfr. actie 9.

Actie 15: jaarlijks wordt een project uitgewerkt rond (immaterieel) industrieel erfgoed.

In 2015 werd voor het eerst geëxperimenteerd met een project rond immaterieel erfgoed: arbeidsters uit de kantfabrieken Legrand in Vilvoorde werden voor de camera gevraagd naar hun werkervaringen. Het resultaat was te zien als onderdeel van de tentoonstelling “Kunst in de Kantfabriek”. Aangezien er nog maar weinig tastbare relictten van het rijke industriële verleden van Vilvoorde zijn, vormen de verhalen van de arbeiders vaak het enige dat nog overblijft. Jaarlijks zal er – afhankelijk van de actualiteit - gekozen worden voor het uitwerken van een project rond een bepaalde fabriek of bedrijfstak.

Actie 16: de erfgoedcel werkt een beleid en een visie uit voor het industriële erfgoed.

Vandaag bestaat er geen globale visie rond het industriële verleden en erfgoed van de stad. Wanneer industrieel erfgoed bedreigd wordt, is het vaak te laat voor het stadsbestuur om te reageren. Uit de discussies van de erfgoedcel bij de voorbereiding van dit beleidsplan kwam heel duidelijk naar voren dat we eerst en vooral nood hebben aan een grondige visie, waarin ook (moeilijke) keuzes moeten gemaakt worden. Alles bewaren lukt immers niet, maar er zijn misschien wel samenwerkingen mogelijk (met het MOT, La Fonderie, ...) zodat we zoveel mogelijk relevant, industrieel erfgoed kunnen overleveren voor de toekomst.

Actie 17: het industriële straatmuseum wordt gepromoot, onderhouden en verder uitgebreid.

Sinds 1992 bestaat er in Vilvoorde een straatmuseum: historische industriële relictten en machines die worden gerecupereerd uit verdwenen fabrieken krijgen op die manier een plaats in het openbaar domein. De afgelopen jaren zijn er wat broodnodige onderhoudswerken gebeurd, maar een grote uitbreiding kende het straatmuseum niet. Het onderhoud, de promotie en een eventuele uitbreiding ervan blijft een aandachtspunt voor de komende jaren.

3.5 Bewaren van het roerend erfgoed

Actie 18: het erfgoeddepot wordt in gebruik genomen

Begin 2016 zal het beperkte erfgoeddepot op de zolder van het stadhuis in gebruik worden genomen. Van dan af kan een start gemaakt worden met de inventarisatie van de kunst- en erfgoedvoorwerpen van het stadsbestuur. Sinds de verhuis van de stadsdiensten naar het stadhuis na de renovatie van het gebouw, werden deze voorwerpen nooit nagekeken, hun staat geverifieerd of eventuele ontbrekende voorwerpen gesignaleerd. In samenwerking met vrijwilligers kunnen deze objecten nu allemaal geïnventariseerd worden en ingevoerd worden in de online databank Erfgoedplus.

Actie 19: de triptiek van Portaels in de kerk Onze-Lieve-Vrouw van Goede Hoop wordt gerestaureerd.

In 2018 is het 200 jaar geleden dat Jean-Francois Portaels in Vilvoorde geboren werd. Naar aanleiding hiervan zal zijn triptiek in het kerk Onze-Lieve-Vrouw van Goede Hoop gerestaureerd worden. Portaels schilderde dit werk in 1852 en schonk het aan de kerkfabriek.

Actie 20: erfgoedobjecten worden gerestaureerd of gedigitaliseerd.

Er is jaarlijks een beperkt budget om beschadigde kunst- en erfgoedvoorwerpen te laten herstellen of te digitaliseren.

Actie 21: het roerend patrimonium van de stad wordt i.s.m. vrijwilligers geïnventariseerd en online ontsloten (via Erfgoedplus).

Het stadsbestuur is sinds 2014 aangesloten bij Erfgoedplus. Het abonnement geldt enkel voor het stadsbestuur, maar door het lidmaatschap van het stadsbestuur kunnen alle Vilvoordse verenigingen kosteloos toetreden tot Erfgoedplus. In samenwerking met vrijwilligers kan het volle potentieel van het lidmaatschap bereikt worden. Daarnaast zal ook gewerkt worden aan een betere visibiliteit van het stadsarchief.

Actie 22: er bestaat een beleid voor dringende interventie (erfgoed in gevaar).

Niet al het erfgoed is zichtbaar of zelfs maar gekend. Heel wat objecten worden bewaard op zolders en in kelders van particulieren en duiken vaak pas maar op wanneer vernietiging dreigt. Ook met onroerend erfgoed is dat vaak het geval. Het stadsbestuur kan in vele gevallen maar pas reageren als het al te laat is. Een beleid voor dergelijke dringende interventies (met een acquisitieplan, richtlijnen voor noodopvang, doorverwijzingen naar andere instellingen, ...) kan beletten dat er beslissingen ad hoc moeten worden genomen en er waardevol erfgoed verloren gaat.

3.6 Inventarisatie van het bestaande erfgoed

Actie 23: het bouwkundig erfgoed wordt in samenwerking met vrijwilligers geïnventariseerd.

Cfr. actie 4. Bijzondere aandacht moet hierbij gaan naar modernistische gebouwen, die bijzonder kwetsbaar zijn (o.a. door de afstemming van de interieurs op de architectuur).

Actie 24: Het eigen stedelijk patrimonium wordt geïnventariseerd en online ontsloten i.s.m. vrijwilligers. Bijzondere aandacht gaat daarbij naar het inventariseren van foto's en film, ook in particulier bezit.

Het stadsarchief beheert heel wat kunst- en erfgoedobjecten. Het stadsbestuur bezit hiervan geen actuele inventaris. In samenwerking met vrijwilligers kunnen de erfgoedobjecten ontsloten worden via Erfgoedplus, zodat ze online consulteerbaar worden. Daarnaast kan Erfgoedplus ook gebruikt worden voor de ontsluiting van erfgoed van particulieren en verenigingen (foto's, filmpjes, ...). Verder zal ook gewerkt worden aan een betere visibiliteit van het stadsarchief.

Actie 25: er wordt een campagne georganiseerd ter promotie van Erfgoedplus om verenigingen aan te sporen om toe te treden

Door toetreding van het stadsbestuur tot Erfgoedplus kunnen alle Vilvoordse verenigingen kosteloos toetreden en deze tool gebruiken om hun eigen archief of collectie te inventariseren,

te beheren en online te ontsluiten. Hiervoor zullen promotiecampagnes worden georganiseerd, specifiek gericht naar verenigingen.

Actie 26: er wordt een archiefgids m.b.t. verenigingsarchieven opgesteld.

Verenigingsarchieven zijn voortdurend in gevaar. Het verenigingsleven steunt immers zeer sterk op vrijwilligers en wanneer er vrijwilligers wegvallen, dreigt er vaak ook een deel van het archief te verdwijnen. Een archiefgids kan in eerste plaats de verschillende archieven van verenigingen in kaart brengen (eveneens interessant voor onderzoekers en historici), maar kan bovendien ook een aanleiding zijn om verenigingen te stimuleren meer aandacht te besteden aan hun archief.

4. Bijlage 1: overzicht acties, timing en budget

	2016	2017	2018	2019
Oprichting van een erfgoedcel als adviesorgaan				
Er wordt een erfgoedcel opgericht die een permanent statuut krijgt.	0			
De erfgoedcel komt jaarlijks een nog vast te stellen aantal keren samen en verleent aan het college van burgemeester en schepenen op vraag en op eigen initiatief advies.	0	0	0	0
Er wordt een landingspagina rond erfgoed gecreëerd en onderhouden op de website.	0	0	0	0
Sensibilisering, handhaving en controle beheer en onderhoud onroerend erfgoed				
De inventaris bouwkundig erfgoed wordt in samenwerking met vrijwilligers gecontroleerd en up-to-date gehouden. Bijzondere aandacht gaat hierbij naar modernistische woningen of ander kwetsbaar bouwkundig erfgoed (interieurs).		0		
Gelijktijdig met het updaten van de inventaris waardevol bouwkundig erfgoed wordt promotie gemaakt voor mogelijke subsidiekanalen voor waardevolle gebouwen.		0		
In 2018 wordt een infomoment georganiseerd voor eigenaars van beschermde en waardevolle gebouwen en voor professionelen (notarissen, immokantoren, ...).			0	
Toeristisch ontsluiten van het Vilvoordse erfgoed				
Elk beschermd monument wordt voorzien van een infobord.				3200
De erfgoedcel onderzoekt hoe het de toegankelijkheid van monumenten kan verhogen.			0	
Er wordt een (toeristische) brochure opgemaakt rond industrieel erfgoed.	1000			
Er wordt onderzocht of er digitale tools (apps, widgets, podcasts, ...) kunnen ontwikkeld worden rond erfgoed.				0
Het stadsbestuur neemt jaarlijks i.s.m de erfgoedcel deel aan Openmonumentendag.	2500	2500	2500	2500
Het stadsbestuur organiseert een evenement rond 200 jaar Portaels.			8000	
Tot 2018 wordt elk jaar iets georganiseerd n.a.v. 100 jaar Grote Oorlog.	2500	1000	3500	

Industrieel bouwkundig erfgoed (her)waarderen				
Er wordt een (toeristische) brochure opgemaakt rond industrieel erfgoed.	1000			
Jaarlijks wordt een project uitgewerkt rond (immaterieel) industrieel erfgoed	0	0	0	0
De erfgoedcel werkt een beleid en een visie uit voor het industriële erfgoed.		0		
Het industrieel stratenmuseum wordt gepromoot, onderhouden en verder uitgebreid.	500	500	500	500
Bewaren (stedelijk) (roerend) erfgoed				
Het erfgoeddepot wordt in gebruik genomen.	25000			
De triptiek van Portaels in de kerk Onze-Lieve-Vrouw van Goede Hoop wordt gerestaureerd.	20 445	15 000		
Erfgoedobjecten worden gerestaureerd of gedigitaliseerd (binnen de beperkingen van het budget).	2000	2000	2000	2000
Het roerend patrimonium van de stad wordt geïnventariseerd en online ontsloten (via Erfgoedplus) i.s.m. vrijwilligers.	2000	2000	2000	2000
Er bestaat een beleid voor dringende interventies (erfgoed in gevaar)	0			
Inventariseren van het bestaande erfgoed				
Het bouwkundig erfgoed wordt in samenwerking met vrijwilligers geïnventariseerd. Bijzondere aandacht gaat hierbij naar modernistische gebouwen.		0		
Het eigen stedelijk patrimonium wordt geïnventariseerd en online ontsloten i.s.m. vrijwilligers. Bijzondere aandacht wordt besteed aan het inventariseren van foto's en film, ook in particulier bezit.	2000	2000	2000	2000
Er wordt een campagne georganiseerd ter promotie van erfgoedplus om verenigingen aan te sporen toe te treden.	0			0
Er wordt een archiefgids m.b.t. verenigingsarchieven opgesteld.				0

5. Bijlage 2: resultaten bevraging en inventarisatie m.b.t. het erfgoed.

5.1 Onroerend erfgoed

De stad Vilvoorde heeft heel wat waardevol onroerend erfgoed op haar territorium. Tientallen beschermde monumenten, meer dan 300 waardevolle gebouwen, maar even goed heel wat waardevol groen en beschermde landschappen. Een aantal ervan zijn in beheer van het stadsbestuur zelf of een andere officiële instantie, maar het overgrote deel is in beheer van particulieren. Een belangrijke aandachtspunt hier vormt de aanwezigheid (of het ontbreken) van industrieel erfgoed, als verwijzing naar het (recente) verleden van Vilvoorde als belangrijk industrieel centrum.

Beschermde monumenten en landschappen

De stad Vilvoorde heeft een zeer gevarieerd beschermd patrimonium op haar grondgebied: niet minder dan 16 beschermde monumenten en 9 beschermde landschappen en dorps- en stadsgezichten. Onder die beschermde monumenten treffen we een grote variëteit aan gebouwen aan: kerkelijke gebouwen, burgerwoningen, boerderijen, een turnzaal, een overdekte markt, een modernistisch gebouw, het tuchthuis en het station. Als relict uit verschillende periodes reflecteren ze ook goed de rijke geschiedenis van de stad. Een aantal ervan hebben bovendien niet enkel een lokale uitstraling: monumenten zoals het tuchthuis, het domein Drie Fonteinen, de turnzaal van Horta en de kerk van Onze-Lieve-Vrouw van Goede Hoop hebben een regionaal of zelfs nationaal belang.

Het statuut als beschermd monument of landschap is goed gekend en biedt een voldoende garantie voor de overlevering van het monument. Bepaalde monumenten en landschappen zoals het Domein Drie Fonteinen genieten bovendien ook een bijkomende bescherming in het kader van andere wetgeving. Erkenning als monument maakt het bovendien ook mogelijk om subsidies te krijgen voor renovatie en restauratie.

Vandaag al vormen deze beschermde monumenten in het centrum een sterke toeristische troef. Aan een aantal beschermde panden hangt een viertalig infobord en ze vormen o.a. de ruggengraat van de recent uitgewerkte “centrumwandeling”.

Maar ondanks het grote aantal en hun variëteit vallen wel een aantal opmerkelijke hiaten op in het overzicht van geklasseerde panden. Voor een (vroeger) industrieel centrum als Vilvoorde is de afwezigheid van industriële relict in de lijst zeer frappant. Ook het modernistisch erfgoed (dat zowel kwantitatief en kwalitatief zeer aanwezig is in de stad) is karig bedeed (op het

beschermde huis Coomans na). De lijst met geklasseerde monumenten reflecteert bovendien ook goed het (tijdsgebonden) denken over monumenten en monumentenzorg. Zo komt het dat ongeveer een derde van de beschermde gebouwen een religieuze functie heeft (het eerste monument dat werd beschermd was niet toevallig de kerk Onze-Lieve-Vrouw van Goede Hoop in 1937). De grote meerderheid van de geklasseerde gebouwen wordt beheerd door het stadsbestuur of andere officiële instanties, slechts een derde is in handen van privépersonen.

Ondanks infobordjes aan een aantal beschermde monumenten en het herkenningsteken aan de gevels zijn niet alle monumenten even goed gekend door het publiek. Vooral voor de beschermde landschappen en stads- en dorpsgezichten is dat het geval. De monumenten worden ook niet voldoende in de kijker gezet en zijn niet allemaal even toegankelijk. Slechts een vijftal panden kan zonder veel moeite vrij bezocht worden.

Het grootste pijnpunt voor het beschermd patrimonium is het onderhoud. Een aantal monumenten zijn niet goed onderhouden of hebben dringend nood aan een grondige renovatie. Denken we maar aan het station, de turnzaal in de Bolwerkstraat, de museumvleugel van het Tuchthuis, de Overdekte Markt, de kapel van het voormalige Onze-Lieve-Vrouwgasthuis en de kerk Onze-Lieve-Vrouw van Goede Hoop, ... Restauratie van monumenten in overheidsbezit lijkt dan weer niet prioritair, zeker in tijden van besparingen. Goed onderhouden monumenten zoals de Kijk-Uit en in mindere mate het Orthsuis lopen dan weer risico op (toekomstig) verval door gebrek aan (her)bestemming. De reden hiervoor is dat restauratie en renovatie van beschermde monumenten zeer duur is. De Vlaamse Overheid kent wel subsidies toe voor de renovatie, maar de toekenning ervan duurt ettelijke jaren. De overheid heeft bovendien ook geen echte stok achter de deur om in te grijpen bij ernstige verwaarlozing van gebouwen. Enkel in geval van bouwkundige ingrepen die vergunningsplichtig zijn kan het stadsbestuur ingrijpen. Bij (ondoordachte) ingrepen in interieurs (die bijna nooit mee beschermd zijn) of het vervangen van het origineel schrijnwerk staat de stadsoverheid machteloos.

Het grote aantal en de onderlinge variëteit van de beschermde monumenten vormt een interessante, toeristische troef. De aanwezigheid van een aantal monumenten van regionaal of nationaal belang zoals het tuchthuis, de turnzaal Les Peupliers van Horta of het Domein Drie Fonteynen laat bovendien toe om tot ver over de stadsgrenzen uit te pakken met ons beschermd patrimonium en de stad in een gunstig daglicht te stellen. Deelname aan nationale evenementen zoals Open Monumentendag laat toe om ons patrimonium open te stellen en te tonen aan een groter publiek dan we met onze communicatiekanalen kunnen bereiken.

De inventarisatie van de monumenten met de beschikbare informatie wordt best zo flexibel mogelijk gehouden om toe te laten monumenten te ordenen volgens thema of volgens wijk. Voor bv. de gidsenpool wordt dit dan een interessante tool voor de voorbereiding van hun rondleidingen. Door onze monumenten beter bekend te maken en in de kijker te zetten en meer

(historische) informatie te verspreiden onder belanghebbenden (eigenaars, toeristen, gidsen, ...), zal ons beschermd patrimonium beter gewaardeerd worden, zullen eigenaars zich bewust worden van de uniciteit van hun eigendom en zal het maatschappelijk draagvlak vergroten. Door sensibilisering kunnen we eigenaars overtuigen hun beschermd gebouw in ere te houden. Aangezien de mogelijkheid tot subsidiëring niet altijd even goed gekend is kunnen er initiatieven genomen worden om de eigenaars op die subsidiemogelijkheden te wijzen (bv. door het organiseren van hoorzittingen voor eigenaars zoals een paar jaar geleden is gebeurd). Daarnaast kunnen eigenaars op die manier ook bewust gemaakt worden van de mogelijke waarde van hun interieurs, origineel schrijnwerk of andere waardevolle elementen die vaak niet expliciet opgenomen zijn in het beschermingsbesluit.

Hiervoor kan het stadsbestuur samenwerken met een aantal Vilvoordse “spelers” zoals de huidige erfgoedcel, de gidsenpool, de heemkring Hendrik I, ... die elk over een waardevolle expertise beschikken. Op die manier kan er misschien ook een kruisbestuiving ontstaan.

Slecht beheer of gebrekkig onderhoud bedreigt sommige beschermde monumenten zodat verregaande renovatie of het verlies van waardevolle erfgoedelementen onafwendbaar is. Denken we maar aan de museumvleugel van het Tuchthuis, de turnzaal van Les Peupliers, de kapel van het voormalige gasthuis of het station. Restauratie en renovatie wordt vaak uitgesteld omwille van de hoge kostprijs. Meestal is er wel een verregaande subsidiëring mogelijk, maar verergert de toestand van (bouwvallige) monumenten nog verder door de zeer lange wachtlijst. Andere monumenten staan dan weer onder druk van projectontwikkeling of worden bedreigd door verval door gebrek aan (her)bestemming. Beschermde monumenten in privé-eigendom staat niet altijd garant voor een goed beheer. Het stadsbestuur heeft bovendien niet steeds de juiste middelen om een goed beheer van monumenten af te dwingen. Bepaalde grote toekomstprojecten kunnen een mogelijke impact hebben op beschermde monumenten en landschappen (bv. het tramtracé en het domein Drie Fonteynen).

Andere waardevol, niet-beschermd onroerend erfgoed

De inventaris van het bouwkundig erfgoed is zeer uitgebreid: ze bevat meer dan 300 gebouwen met uitgebreide beschrijvingen en korte historiek. De lijst is een zeer interessant instrument voor iedereen die geïnteresseerd is in bouwkundig erfgoed (eigenaars, onderzoekers, gidsen, immobiliënmakelaars, ...). De inventaris bevat constructies uit verschillende periode, gebouwen met verschillende functies, gebouwd zowel voor rijke burgers als voor arbeiders en vormt zo een mooie spiegel van het rijke verleden van de stad. Door opname op de lijst zijn de gebouwen ook (minimaal) gedocumenteerd, kunnen ze niet zomaar gesloopt worden en komen ze in aanmerking voor subsidiëring. Ook de andere bestaande inventarissen (klein onroerende erfgoed, waardevolle parken en tuinen) zijn waardevolle instrumenten.

Anderzijds bestaat er geen aparte inventaris van het industrieel erfgoed (enkel geïntegreerd in de inventaris bouwkundig erfgoed) en er is ook geen duidelijk beeld van de archeologische sites in Vilvoorde (enkel een summier overzicht van de opgravingen die de afgelopen jaren zijn uitgevoerd in Vilvoorde). Bovendien is de inventaris van het bouwkundig erfgoed ondertussen al 10 jaar oud. Heel wat gebouwen uit de lijst zijn het laatste decennium ingrijpend verbouwd of zelfs verdwenen, waardoor de lijst ondertussen al deels achterhaald is en grondig moet worden nagekeken. Omdat bepaalde types van gebouwen omwille van hun voorbeeldwaarde (i.t.t. hun architecturale waarde) zijn opgenomen in de lijst is hun erfgoedwaarde niet altijd even evident. Denken we maar aan een aantal eenvoudige rijhuizen in de Olmstraat of de Marius Duchéstraat die enkel zijn opgenomen als goed bewaarde voorbeelden van oorspronkelijke arbeidswoningen. Gebouwen opgenomen op de lijst genieten in zekere mate een vorm van bescherming, maar dat is blijkbaar allerm minst geweten door notarissen en makelaars, laat staan door de eigenaars zelf. Doordat de erfgoedwaarde niet altijd duidelijk is en omdat het statuut slecht gekend is en onvoldoende bescherming biedt werden in het verleden heel wat gebouwen ingrijpend verbouwd of zelfs gesloopt. Er bestaat een mogelijkheid tot subsidiëring van bepaalde werken, maar de procedure voor het verkrijgen ervan is zeer administratief omdat de subsidieverlenende overheid niet de inventaris van 2005, maar die van 1975 hanteert.

Het grote aantal en de variëteit aan erfgoed kan een belangrijke toeristische troef zijn. Zowel bij de inwoners van de stad als buiten de stadsgrenzen heersen vandaag nog heel wat vooroordelen zoals dat van Vilvoorde als vuile, stinkende industriestad. Uitpakken met ons interessant erfgoed laat toe om die perceptie te keren en het stad in een gunstiger daglicht te plaatsen. We mogen dit niet enkel beperken tot ons bouwkundig patrimonium, maar onze interessante parken en tuinen of ons klein onroerend erfgoed zoals kapelletjes en grafmonumenten (cfr. begraafplaatstoerisme in Parijs, Laken, ...) kunnen evengoed interessante toeristische troeven zijn. Door in te spelen op o.a. het kanaaltoerisme kunnen toeristen van buiten Vilvoorde hun perceptie over de “vuile industriestad” bijstellen.

Doordat de lijst zo uitgebreid is (met meer dan 300 gebouwen) is er ruimte voor aandacht voor ondergewaardeerde architectuurstijlen of periodes, zoals de historiserende (wederopbouw)architectuur van kort na de Eerste Wereldoorlog (cfr. Houtem, Vaartstraat, ...). De flexibiliteit van de lijst maakt het mogelijk om nieuwe gebouwen toe te voegen of te verwijderen. De inventarissen met uitgebreide informatie zijn een handig instrument voor o.a. onze gidsenpool, die hieruit de nodige informatie kunnen halen voor het opstellen van wandelingen. Door ons patrimonium beter bekend te maken en in de kijker te zetten en meer (historische) informatie te verspreiden onder belanghebbenden (eigenaars, toeristen, gidsen, ...), zal het beter gewaardeerd worden, zullen eigenaars zich bewust worden van het belang van hun eigendom en zal ook het maatschappelijk draagvlak vergroten. Infoborden e.d. aan waardevolle gebouwen (cfr. beschermde monumenten, klooster Onze-Lieve-Vrouw-ten-Troost)

kunnen extra aandacht genereren. Maar we moeten niet enkel onze monumenten beter in de kijker zetten, maar ook verdwenen sites (zoals het hertogelijk kasteel).

Door notarissen, makelaars en eigenaars bewust te maken van de waarde van hun gebouwen en te wijzen op het statuut van waardevol, niet beschermd erfgoed en de subsidiemogelijkheden (bv. door het organiseren van hoorzittingen voor eigenaars zoals een paar jaar geleden is gebeurd) zullen ze meer aandacht besteden aan bepaalde waardevolle erfgoedwaarden en zal het waardevol patrimonium van de stad beter in ere gehouden worden. Een voorwaarde om subsidies te genieten is bovendien o.a. de aansluiting bij Monumentenwacht. Daardoor worden de eigenaars zich beter bewust van de erfgoedwaarden van hun pand en de toekomstige investeringen aan hun woning.

Door de inventaris bouwkundig erfgoed up-to-date te houden en op vastgestelde momenten (5 à 10 jaar) te controleren (gesloopt, verbouwd, met of zonder vergunning) na te kijken blijft dit een handig instrument, ook voor de dienst ruimtelijke ordening en in kader van handhaving.

Door het grote aantal geïnventariseerde objecten lopen we wel het risico ons te verliezen in een overvloed aan erfgoed. Behoud en restauratie van alles is financieel niet haalbaar. We zullen moeten keuzes maken.

Het statuut van waardevolle gebouwen biedt onvoldoende bescherming tegen sloop of ingrijpende verbouwingen of wordt alleszins niet voldoende opgevolgd. De afgelopen jaren zijn er heel wat panden gesloopt of ingrijpend verbouwd. Heel wat gebouwen staan onder druk van projectmakelaars en immobiliënkantoren (cfr. kantfabriek, mortuarium, ...). De opname in de inventaris van bouwkundig erfgoed is een garantie tegen sloop, maar biedt geen bescherming in het geval van niet vergunningsplichtige ingrepen: het onoordeelkundig vervangen van aluminium ramen door pvc, vervangen van origineel schrijnwerk, vernieuwen van interieurs of andere waardevolle erfgoedelementen... Opvolging, controle en handhaving is zeer moeilijk. Het is niet duidelijk wanneer er wordt opgetreden door het stadsbestuur.

5.2 Roerend erfgoed

Er wordt in Vilvoorde heel wat interessante kunst en erfgoed bewaard. Naast het stadsbestuur bezitten ook heel wat kerkfabrieken, privépersonen en verenigingen belangrijke collecties kunst- en erfgoedobjecten (bv. museum William Tyndale, klooster Onze-Lieve-Vrouw-ten-Troost, Portaelsschool en -kring, heemkring Hendrik I, de Goubloem, ...). Doorheen de stad staan in de openbare ruimte een aantal industriële machines opgesteld als een soort van laagdrempelig industrieel straatmuseum. Daarnaast bewaart de openbare bibliotheek nog een interessante verzameling waardevolle boeken (antiquarische boeken, boeken van Vilvoordse

auteurs, eerste drukken, ...). Er moet ook een grote hoeveelheid archieven aanwezig zijn: uiteraard het stads- en OCMW-archief, maar evengoed parochiearchieven, archieven van verenigingen, van scholen, van ziekenhuizen en van politieke partijen en vakbonden. Er zijn ook een aantal collectioneers en verzamelaars (van prentkaarten, filmmateriaal, etc...) actief in Vilvoorde. Archiefbank Vlaanderen heeft een aantal private collecties en archieven in Vilvoorde gelokaliseerd. Het stadsbestuur is bovendien sinds kort toegetreden tot Erfgoedplus, waardoor Vilvoordse verenigingen kosteloos hun collecties met deze tool kunnen inventariseren. Tenslotte zijn er in Vilvoorde heel wat mediabedrijven (VTM, Vier, Woestijnvis, Ring-TV, ...) actief met mogelijk interessante, audiovisuele archieven.

Maar hoewel er vele actoren zijn die mogelijk waardevol roerend erfgoed beheren bestaat er geen goede inventarisatie. De kunst- en erfgoedobjecten van het stadsbestuur zijn slecht bekend en amper ontsloten. Doordat de stad geen museum (of een volwaardige museumruimte) heeft (het zgn. museumvleugel van het Tuchthuis zal hoogstwaarschijnlijk geen museale functie krijgen) kunnen maar een beperkt aantal objecten aan het publiek getoond worden. Buiten het straatmuseum is er maar weinig dat herinnert aan het industriële verleden van de stad. Bij sluiting of sloop van een fabriek is het meestal al te laat om nog een relict te bewaren. Door plaatsgebrek kan het stadsbestuur ook moeilijk alle oude machines gaan bewaren als er geen andere bestemming wordt gevonden. Er bestaan nog een aantal muurreclames, maar die zijn vaak in slechte staat, zeer kwetsbaar en kunnen zeer snel verdwijnen.

Het stadsarchief wordt niet onder de ideale omstandigheden bewaard, er bestaat geen afgewerkte inventaris en het gebrek aan een echte leeszaal verhoogt de drempel voor onderzoekers, heemkundigen en geïnteresseerden. Privécollecties of archieven en verzamelingen in eigendom van verenigingen zijn niet allemaal goed gekend of geïnventariseerd. Vaak hebben eigenaars ook geen idee van de (erfgoed)waarde van hun bezittingen (bv. modernistisch meubilair).

Het inrichten van een museum, hoe kleinschalig ook, kan wel wat publiek trekken, ook van buiten de stad, en zou een extra troef voor het ontluikende toerisme in de stad kunnen zijn. Als dat geen mogelijkheid is zou er kunnen gewerkt worden met tijdelijke tentoonstellingen. Dit zou eveneens een stimulans kunnen zijn voor privépersonen om documenten, foto's of waardevolle objecten aan het stadsbestuur te schenken of in bewaring te geven. Op die manier gaan heel wat zaken niet langer verloren (bij overlijden, verhuis, ...). Door collecties te digitaliseren en online te tonen vergroot de zichtbaarheid en het maatschappelijk draagvlak voor een beter beheer van ons erfgoed. Door het potentieel van Erfgoedplus ten volle te benutten kunnen we de hele collectie (dus ook de stukken in reserve) beter bereikbaar stellen (online), beschikken we over een inventaris en zijn de stukken beter beschermd tegen ontvreemding. Dit geldt eveneens voor objecten in privébezit (er bestaan een aantal markante verzamelaars) of

eigendom van verenigingen of andere instellingen. Een laagdrempelig initiatief zou kunnen helpen om de privéverzamelingen aan het licht te brengen.

Restauratie van muurreclames kunnen voor extra kleur in de stad zorgen en het straatbeeld opfleuren. Door bijkomende industriële machines in het straatbeeld te plaatsen wanneer er zich een opportuniteit voordoet kan het industrieel straatmuseum verrijkt worden en wordt dit meer en meer een weerspiegeling van het rijke industriële verleden.

Een betere toegankelijkheid van het stadsarchief (met leeszaal, met afgewerkte inventarissen, etc...) zou er toe kunnen leiden dat het archief beter gekend zal worden en meer bezoekers kan aantrekken. De mogelijkheid bestaat om het oude stadsarchief dat in het verleden gedeponneerd werd bij het Rijksarchief terug te vragen, waardoor de bewaarde archieven in het stadsarchief interessanter worden voor onderzoekers die hiervoor niet meer naar het Rijksarchief van Leuven hoeven, wat een bijkomende stimulans kan zijn voor het historisch onderzoek in de stad. Voor wat betreft de archieven in bezit van andere instellingen, particulieren of verenigingen kan het interessant zijn om een archiefgids op te stellen met opgave van alle interessante en relevante archieven m.b.t. Vilvoorde. Naast een handig instrument voor onderzoekers is dit eveneens een soort van status-quo van de aanwezige archieven in Vilvoorde.

Maar zolang geen degelijke bewaring van erfgoedobjecten of archief kan gegarandeerd worden kan er ook geen gericht acquisitiebeleid worden gevoerd. Het ontbreken van lange termijnvisie rond infrastructuur zal onvermijdelijk leiden tot (nodeloze) investeringen en werken ad hoc en biedt geen garantie dat de situatie zal verbeteren. Hierdoor bestaat wel het risico dat bepaalde objecten verloren gaan. In het verleden is dit gebeurd met collecties van een aantal verzamelaars, maar ook met een aantal monumentale werken van Rik Poot die hij graag aan het stadsbestuur had geschonken.

Ook rond het industrieel erfgoed bestaat geen globale visie waardoor er vaak te laat gereageerd wordt. Het stadsbestuur heeft enkel een mogelijkheid om afgedankte machines op te nemen in het straatmuseum, ze stockeren is geen optie. Wanneer het stadsbestuur geen alternatief kan aanbieden (bv. via het MOT of La Fonderie) gaan machines onvermijdelijk verloren en daarmee ook een deel van de geschiedenis van de stad.

5.3 Immaterieel erfgoed

De stad Vilvoorde kent een aantal zeer levendige tradities: de jaarmarkt, Fiesta Rociera, carnaval, ... Bovendien is sinds kort één traditie zelfs beschermd Vlaams Immaterieel erfgoed, nl. de reuzencultuur van de Goubloem. Zelfs aan industrieel erfgoed zit een immaterieel luik, aangezien vandaag vaak enkel nog de verhalen over verdwenen fabrieken en werkhuizen

overblijven. Door interviews met gewezen fabrieksarbeiders of –bazen kunnen we vermijden dat – buiten de fabrieken zelf – ook de herinnering aan het industriële verleden verloren gaat. We moeten hierbij ook aandacht hebben voor het verhaal van inwijking en immigratie – voor de stad Vilvoorde een typerend fenomeen –, en voor culinair erfgoed (paardenvlees, elixir de Vilvorde, kop, ...). Immaterieel erfgoed aanpakken dient weloverwogen, projectmatig en in samenwerking met vrijwilligers te gebeuren. Vooraleer hier aan te beginnen moeten duidelijke afspraken, richtlijnen en procedures worden uitgewerkt.

5.4 Overschrijdende opmerkingen

Een aantal opmerkingen kwamen meermaals aan bod bij de bespreking van de verschillende onderdelen. We geven ze hieronder weer:

- Er wordt best projectmatig gewerkt n.a.v. verjaardagen of grote (nationale) thema's. Voorbeelden hiervan zijn de herdenking van de Grote Oorlog, de inhuldiging van de eerste spoorweglijn, 10 jaar Rik Poot, ...
- Om het erfgoedbeleid tastbaar en aantrekkelijker te maken voor bepaalde doelgroepen kan er gewerkt worden met erfgoedkoffers specifiek voor een bepaalde doelgroep of rond een bepaald thema. Hiervoor kan eventueel worden samengewerkt met de opleiding museumdidactiek (stagiair).
- Bij de communicatie van de stad (bv. stadskrant) zou er moeten aandacht besteed worden aan erfgoed.
- De bestaande gidsenpool zou zoveel mogelijk moeten gestimuleerd en ondersteund worden door informatie en documentatie maximaal te laten doorstromen.

6. Bijlage 3: overzicht indeling erfgoed en opgave beschikbare inventarissen.

	Indeling	Inventarisatie
onroerend erfgoed	Beschermde monumenten en landschappen	- lijst beschermde monumenten
	Beschermde dorpszichten en landschappen	- lijst beschermde dorpszichten en landschappen
	Ankerplaatsen/erfgoedlandschappen	- landschapatlas
	Waardevolle gebouwen	- inventaris waardevolle gebouwen - inventaris Broek (M.O.: niet vastgesteld)
	Holle wegen, tuinen, parken etc.	- Holle wegen? - inventaris waardevolle parken en tuinen - inventaris houtige beplantingen met erfgoedwaarde
	Klein onroerend erfgoed (incl. funerair erfgoed)	- inventaris klein onroerend erfgoed - straatmuseum - inventaris funerair erfgoed
	Archeologische sites	/
	Industrieel erfgoed	- geen aparte lijst, wel opgenomen in de lijsten met waardevolle gebouwen (en Broek)
Roerend erfgoed	Kunst- en erfgoedcollectie stadsbestuur	- oude inventarissen - erfgoedplus
	Stadsarchief	
	Erfgoedcollecties verenigingen en particulieren in Vilvoorde	- geen zicht op (deels www.archiefbank.be)
	Foto's en beeldmateriaal	
	Archeologische vondsten (bewaard door het stadsbestuur)	- niet alles geïnventariseerd
	Archeologische vondsten (bewaard door andere instellingen of particulieren)	- weinig zicht op
	Bibliotheekcollectie	- weinig zicht op
	Straatmuseum	- inventaris in opmaak
	Industrieel roerend erfgoed	- geen zicht op
Immaterieel erfgoed	Tradities	
	Verhalen	
	Dialecten	